

Maak kennis met
**Actualiteiten Pensioen
& Financieel toezicht**

Mr. F.V.I.M. Hoppers CPL

Dirkzwager
advocaten & notarissen

Inhoud

Inleiding	4
Hoofdstuk I: Wat leert de Pensioenwet ons over toezicht?	5
1. Soorten toezicht	5
2. Toezichtnormen (vanuit de Pensioenwet)	5
3. Taakverdeling toezichthouders	6
4. Handhavingsinstrumenten	7
Hoofdstuk II: De wetgever heeft niet stilgezeten!	8
1. Wijziging prudentiële toezichtnormen	8
2. Wijziging materiële toezichtnormen	11
Hoofdstuk III: Ook de toezichthouder laat van zich horen	15
1. Handhaving: boetebesluiten	15
2. Onderzoeken en beleidsbesluiten	15
3. Jaarverslag DNB 2014	19
4. Jaarverslag AFM 2014	21
Hoofdstuk IV: De rechter vindt er ook wat van	23
1. Toezichtkosten	23
2. Wie is onderworpen aan toezicht?	23
3. Mogelijkheid van openbaarmaking	23
4. Beleggingen	25
5. Aansprakelijkheid DNB	25
Hoofdstuk V: Blik op de toekomst!	27
1. Kamerbrief Klijnsma toekomstig pensioenstelsel	27
2. Visie op toezicht 2014-2018 (DNB)	28
3. Visie AFM op pensioenstelsel	29
Colofon	30

Inleiding

De pensioensector wordt met steeds complexere thema's geconfronteerd. Er is het afgelopen jaar een diversiteit aan ontwikkelingen met betrekking tot pensioentoezicht. In de eerste plaats in wet- en regelgeving. Op het terrein van gedragstoezicht is inwerkingtreding van de Wet pensioencommunicatie bijvoorbeeld een belangrijke ontwikkeling. Het prudentieel toezicht vindt tegenwoordig plaats vanuit een nieuw Financieel Toetsingskader. Allemaal nieuwe toezichtnormen, waarmee pensioenuitvoerders en toezichthouders zich de komende jaren geconfronteerd zien.

Ook in de rechtspraak is het niet stil gebleven. Zo is er geprocedeerd over toepassing van de verschillende handhavinginstrumenten door DNB en AFM, de reikwijdte van de Wet op het financieel toezicht en de toezichtnormen rondom beleggingen. Keer op keer uitspraken die een nieuwe dimensie geven aan het pensioentoezicht.

DNB en AFM hebben de afgelopen jaren ook goed van zich laten horen. Niet uitsluitend bij de concrete uitvoering van toezicht- en handhavinginstrumenten. Ook daar waar maatschappelijke discussies gevoerd worden over de houdbaarheid van ons pensioenstelsel, laten beide toezichthouders van zich horen. In jaarverslagen en beleidsnotities ventileren zij een duidelijke visie op het huidige en toekomstige pensioenstelsel.

In dit whitepaper zal worden ingezoomd op al deze ontwikkelingen.

Frédérique Hoppers

Hoofdstuk I: Wat leert de Pensioenwet ons over toezicht?

1. Soorten toezicht

In hoofdstuk 7 van de Pensioenwet zijn het toezicht en de handhavingmogelijkheden van de toezichthouders geregeld. Die bepalingen kunnen worden onderverdeeld in gedragstoezicht, prudentieel toezicht en materieel toezicht.

- *Prudentieel toezicht* ziet op normen ten aanzien van de financiële soliditeit en stabiliteit van pensioenfondsen.
 - uitsluitend gericht tot pensioenfondsen. Buiten de Pensioenwet, in de Wet op het financieel toezicht (Wft), staan ook prudentiële normen (deel 3 Wft), die zijn gericht tot verzekeraars.
- *Gedragstoezicht* ziet op normen ten aanzien van voorlichting aan en advisering van deelnemers door pensioenuitvoerders. Communicatie staat hier centraal.
 - zowel gericht tot pensioenfondsen als overige pensioenuitvoerders (zoals verzekeraars). Overigens staan in de Wft ook bepalingen over het gedrags-toezicht (deel 4 Wft), maar die zijn uitsluitend gericht tot verzekeraars.
- *Materieel toezicht* ziet op alle normen die geen deel uitmaken van prudentieel toezicht of gedragstoezicht.
 - zowel gericht tot pensioenfondsen als overige pensioenuitvoerders (zoals verzekeraars).

2. Toezichtnormen (vanuit de Pensioenwet)

De Pensioenwet kent tal van artikelen waarin toezichtnormen voor pensioenuitvoerders geformuleerd staan. Een overzicht van een aantal belangrijke toezichtnormen volgt hieronder.

Prudentieel toezicht

- Financieel toetsingskader bij afgescheiden vermogens (artikel 125a PW)
- Vaststelling technische voorzieningen (artikel 126 PW)
- Hoogte kostendekkende premie (artikel 128 PW)
- Voorwaarden premiekorting of terugstorting (artikel 129 PW)
- Vermelding premie en premiecomponenten (artikel 130 en 130a PW)

- Minimaal vereist eigen vermogen (artikel 131 PW)
- Vereist eigen vermogen (artikel 132 PW)
- Beleidsdekkingsgraad (artikel 133a PW)
- Melding reële dekkingsgraad aan toezichthouder (artikel 133b PW)
- Voorwaarden korting pensioenaanspraken (artikel 134 PW)
- Eisen ten aanzien van de beleggingen (artikel 135 PW)
- Financiering voorwaardelijke toeslagverlening (artikel 137 PW)
- Herstelplan (artikel 138 PW)
- Waarborging beheerste en integere bedrijfsvoering (artikel 143 PW)
- Verplichting tot vaststellen actuariële en bedrijfstechnische nota (artikel 145 PW)
- Verplichting tot vaststellen jaarrekening en jaarverslag (artikel 146 PW)

Gedragstoezicht

- Informatieplicht bij en kort na indiensttreding (artikel 21 PW)
- Informatieplicht pensioenfonds en verzekeraar bij premieachterstand (artikel 28 en 29 PW)
- Registratie- en informatieplicht deelnemingsjaren (artikel 36 PW)
- Jaarlijkse informatieverstrekking aan deelnemer (artikel 38 PW)
- Informatieverstrekking aan deelnemer bij einde deelneming (artikel 39 PW)
- Informatieverstrekking aan pensioengerechtigde bij pensioeningang (artikel 43 PW)
- Informatieverstrekking op verzoek (artikel 46 PW)
- Beschikbare informatie op website pensioenuitvoerder (artikel 46a PW, inwerkingtreding per 1 juli 2016)
- Eisen informatieverstrekking (artikel 48 PW)
- Wijze van informatieverstrekking door pensioenuitvoerder (artikel 49 en 50 PW)
- Pensioenregister (artikel 51 PW)
- Zorgplicht bij premieovereenkomsten met beleggingsvrijheid (artikel 52 PW)
- Informatieverstrekking pensioenuitvoerder bij afkoop (artikel 66 en 67 PW)
- Informatieverstrekking pensioenuitvoerder bij waardeoverdracht (artikel 71, 74 en 76 PW)

3. Taakverdeling toezichthouders

De AFM is belast met het gedragstoezicht. De AFM moet er dus op toezien dat de pensioenuitvoerder zich aan diverse normen uit o.a. de Pensioenwet rondom communicatie houdt. DNB is belast met het prudentieel en materieel toezicht. DNB moet er dus op toezien dat de pensioenfondsen zich houden aan verschillende financiële eisen.

In het Besluit uitvoering Pensioenwet (hoofdstuk 8) zijn bepalingen opgenomen over de verschillende taken en bevoegdheden van DNB en AFM, hoe zij moeten samenwerken en hoe een onafhankelijke taakvervulling gewaarborgd wordt.

4. Handhavinginstrumenten

DNB en de AFM kunnen een pensioenuitvoerder die niet voldoet aan gedrags- en prudentiële normen met het geven van een aanwijzing verplichten om binnen een redelijke termijn een gedragslijn te volgen (art. 171 PW). Beide toezichthouders kunnen ook een last onder dwangsom (art. 175 PW) en een bestuurlijke boete (art. 176 tot en met 186 PW) opleggen. Daarnaast kunnen de toezichthouders onder bepaalde voorwaarden formele maatregelen openbaar maken (art. 188 tot en met 191 PW).

Uitsluitend DNB kan een curator benoemen (art. 172 PW) of een bewindvoerder laten benoemen door de Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam (art. 173 PW). DNB kan daarnaast onder omstandigheden een pensioenfonds verplichten tot herverzekering, overdracht of onderbrenging van de pensioenverplichtingen (art. 149 en 150 PW). Tot slot kan DNB accountants en actuarissen onbevoegd verklaren om gecertificeerde verklaringen af te geven voor een bepaald pensioenfonds.

De AFM beschikt over minder instrumenten. Met het oog op het proportionaliteitsbeginsel heeft de wetgever aan een overtreding van gedragsnormen minder handhavinginstrumenten verbonden dan wanneer sprake is van een overtreding van een prudentiële norm.

Hoofdstuk II: De wetgever heeft niet stilgezeten!

1. Wijziging prudentiële toezichtnormen

Pensioenfondsen moeten voldoen aan een financieel toetsingskader (FTK), welk kader onder andere verwoord staat in de Pensioenwet en het Besluit FTK. Zo zijn er regels geformuleerd over de minimale hoogte van de premie, het (minimaal) vereist eigen vermogen, hoe te handelen bij een reserve- en dekkingstekort en het beleggingsbeleid. Deze regels hebben steeds als insteek het daadwerkelijk kunnen waarmaken van de pensioentoezeggingen die aan deelnemers gedaan zijn. Het 'oude' FTK leidde in de praktijk in toenemende mate tot knelpunten, die onder andere resulteerden in abrupte, omvangrijke kortingen van de pensioenaanspraken en –uitkeringen, hogere pensioenpremies en het regelmatig uitblijven van indexaties. Het per 1 januari 2015 geldende nieuw FTK (nFTK) beoogt deze knelpunten weg te nemen. In dit hoofdstuk volgt per thema een overzicht van de belangrijkste, nieuwe toezichtkaders.

Herstelplansystematiek

Voor de vaststelling van de financiële positie van het pensioenfonds wordt voortaan niet langer uitgegaan van de actuele dekkingsgraad, maar van de beleidsdekkingsgraad. Dit is het voortschrijdend gemiddelde van de dekkingsgraden in de afgelopen 12 maanden.

Het onderscheid tussen het kortetermijnherstelplan (met een looptijd van 3 jaar) en het langetermijnherstelplan (met een looptijd van 15 jaar) verdwijnt. Het kortetermijnherstelplan moest worden opgesteld bij een dekkingstekort, dus als de actuele dekkingsgraad van het fonds onder het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) zat, dus onder 105%. Een langetermijnhersteltermijn was aan de orde bij een reservetekort, dus als de actuele dekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen (VEV) zat. De hoogte van het VEV is afhankelijk van de situatie van het fonds (waaronder het beleggingsprofiel), maar kwam gemiddeld neer op circa 121%. Het VEV moet zodanig zijn vastgesteld dat slechts een kans bestaat van maximaal 2,5% dat het fonds een jaar later in onderdekking raakt.

Het nFTK gaat uit van één herstelplan, met een looptijd van 10 jaar. DNB kan overigens een kortere periode vaststellen (bijvoorbeeld bij een vergrijsd

deelnemersbestand). Als overgangsmaatregel geldt in 2015 een herstelperiode van 12 jaar en in 2016 een herstelperiode van 11 jaar. Dat herstelplan moet worden opgesteld bij een beleidsdekkingsgraad beneden het VEV. In dat herstelplan mogen de maatregelen tijdsevenredig worden gespreid (dus over 12, 11 respectievelijk 10 jaar). Dit ziet ook op de eventuele kortingsmaatregel (als ultimum remedium). De korting moet in het eerste jaar dan onvoorwaardelijk toegepast worden; in de daarop volgende jaren is de korting voorwaardelijk (afhankelijk van de dekkingsgraad). Ieder jaar moet opnieuw een herstelplan worden opgesteld voor de komende 10 jaar, als op dat moment wederom de dekkingsgraad beneden het niveau van het VEV zit. De herstelmaatregelen worden dan vastgesteld op basis van het reservetekort van dat nieuwe meetmoment. Het herstelplan vervalt zodra de beleidsdekkingsgraad boven het VEV zit.

Met dit nFTK doet zich niet langer de situatie voor dat kort aan het eind van de looptijd van het herstelplan, bij een dekkingsgraad beneden het niveau van het VEV, alsnog de abrupte maatregel van een omvangrijke korting genomen moet worden. Het VEV gaat overigens iets omhoog, met circa 5 procentpunt. Dit komt gemiddeld neer op een VEV van circa 126%.

Indien zich bij het fonds de situatie voordoet dat aaneengesloten in een periode van 5 jaar een dekkingstekort bestaat (waarbij zowel de actuele als de beleidsdekkingsgraad onder het niveau van het MVEV zit), moeten er direct maatregelen (zoals een korting) genomen worden. Ook hier mag de korting gespreid worden, met dien verstande dat alle kortingen onvoorwaardelijk zijn.

Kostendeekkende premie

De Pensioenwet schrijft voor dat de premie minimaal kostendeekkend moet zijn. Bij het vaststellen van de kostendeekkende premie moet onder andere rekening worden gehouden met de premie die actuarieel benodigd is voor de aangroei van pensioenverplichtingen (technische voorzieningen), een opslag voor de uitvoeringskosten van het fonds en een opslag voor de buffer (VEV).

Het nFTK biedt twee methoden om de premie te dempen: door kort gezegd rekening te houden met de rente van de afgelopen 10 jaar of het verwacht rendement (voor maximaal 5 jaar vastgezet). Indien gedempt wordt aan de hand van het verwacht rendement, geldt als aanvullende eis voor de kostendeekkende premie dat een opslag voor de voorwaardelijke indexatie vereist is. Als deze opslag hoger is dan de opslag voor de buffer (het in stand houden van het VEV), gaat de opslag voor indexatie voor.

De voorwaarde in het oude FTK dat in geval van een dekkings- of reservetekort de premie moet bijdragen aan herstel, vervalt. Het premiebeleid van het fonds moet vooraf worden vastgelegd.

Onder zeer strenge voorwaarden is premiekorting mogelijk: zo moet de beleidsdekkingsgraad uitstijgen boven het VEV en moeten de ambities (inclusief indexatie) de afgelopen 10 jaar zijn waargemaakt.

Indexatie

Er is een toeslagdrempel geïntroduceerd: een minimale dekkingsgraad van 110%. Ook formuleert het nFTK een indexatieregeling, die er in de praktijk op neerkomt dat maximaal 0,1% geïndexeerd mag worden voor iedere procent dat de beleidsdekkingsgraad uitstijgt boven 110%.

Het nFTK formuleert tevens een aantal strenge regels rondom inhaalindexatie en compensatie kortingen. De beleidsdekkingsgraad moet fors uitstijgen boven de dekkingsgraad waarin volledige indexatie mogelijk is (waarbij 20% van dat verschil benut mag worden).

Vooraf moet het fonds het indexatiebeleid vastleggen.

Beleggingen

Ook onder het nFTK geldt de prudent person regel (zie artikel 135 PW en 13/13a Besluit FTK), maar er gaat een verduidelijking in lagere regelgeving volgen. Die verduidelijking ziet onder andere op governance eisen, onderbouwing fonds dat strategisch beleggingsbeleid past binnen prudent person en regels met betrekking tot de uitbesteding van vermogensbeheer.

In geval van een reservetekort mag het fonds het risicoprofiel niet vergroten. Daarop is overigens een eenmalige uitzondering gemaakt (namelijk per 1 januari 2015 is dit wel mogelijk geweest).

Financieel crisisplan

Het pensioenfonds moet op grond van artikel 29b Besluit FTK een financieel crisisplan vooraf gereed hebben. Overigens stond dit voorheen verwoord in de Beleidsregel DNB financieel crisisplan. Dit financieel crisisplan wordt als onderdeel van de actuariële en bedrijfstechnische nota opgenomen.

Doelstelling van dit plan is dat het fonds gedwongen wordt om vooraf na te denken over het realiteitsgehalte en de effectiviteit van herstelmaatregelen.

Haalbaarheidstoets

Er is een haalbaarheidstoets geïntroduceerd, ter vervanging van de continuïteitsanalyse. Die toets moet ook aandacht besteden aan slecht weer-scenario's. De toets moet inzicht geven in de samenhang van de financiële opzet met het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Kan het beoogde resultaat wel behaald worden, wat is de bandbreedte etc.?

Zo'n haalbaarheidstoets moet in ieder geval worden uitgevoerd bij de implementatie van het nFTK en bij de introductie van een nieuwe pensioenregeling.

UFR

Niet als gevolg van het nFTK, maar toch het vermelden waard: per 15 juli 2015 is een nieuwe UFR vastgesteld, gelijk aan het 10-jaars voortschrijdend gemiddelde van de 20-jaars forwardrentes. Aan de hand van deze UFR moet het pensioenfonds de pensioenverplichtingen berekenen. De hoogte van de UFR is dus onder andere van invloed op de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds. De nieuwe UFR heeft bij veel fondsen geleid tot een lagere dekkingsgraad.

2. Wijziging materiële toezichtnormen

Per 1 juli 2015 wordt gefaseerd de Wet pensioencommunicatie ingevoerd.

Achtergrond wetsvoorstel

Het pensioenbewustzijn van de Nederlanders is laag. Weliswaar zijn er informatie-uitingen, zoals het UPO en de startbrief, maar deze worden lang niet altijd begrijpelijk bevonden. Bovendien blijkt uit deze informatie-uitingen soms een te rooskleurig beeld over de hoogte van het pensioen en wordt er onvoldoende inzicht geboden in de risico's. Doelstelling van het wetsvoorstel is dan ook het bewerkstelligen van een zodanige pensioencommunicatie dat de pensioendeelnemer weet hoeveel pensioen hij kan verwachten, kan nagaan of dat voldoende is en zich bewust is van de risico's van de pensioenvoorziening. Daarnaast moet de pensioencommunicatie de deelnemer laten zien welke keuzemogelijkheden hij heeft.

Hoofdelementen van de Wet pensioencommunicatie

Er zijn 6 elementen te onderscheiden:

1. Algemene eisen aan pensioencommunicatie;
2. Meer mogelijkheden tot digitale verstrekking en aanbieding van informatie;
3. Beschikbaar zijn van basisinformatie over de pensioenregeling;
4. Een jaarlijks pensioenoverzicht van de opbouwde pensioenaanspraken;
5. Uitbreiding van het pensioenregister;
6. Inzicht in de koopkracht en risico's van het toekomstig pensioeninkomen.

Ad 1. Algemene eisen pensioencommunicatie

De huidige Pensioenwet kent de open norm dat de communicatie tijdig, duidelijk en begrijpelijk moet zijn. De Wet Pensioencommunicatie gaat uit van de normen tijdig, duidelijk, correct en evenwichtig. Daarnaast moet de communicatie aansluiten op de behoeften en kenmerken van de deelnemer. De communicatie moet inzicht in de keuzemogelijkheden van de pensioenregeling en in de gevolgen van belangrijke levensgebeurtenissen, bevorderen.

Ad 2. Meer mogelijkheden digitale verstrekking

De pensioenuitvoerder mag kiezen tussen een schriftelijke of een digitale informatieverstrekking. Oorspronkelijk gold als uitgangspunt dat de pensioeninformatie schriftelijk verstrekt wordt, tenzij de deelnemer expliciet toestemming geeft voor digitale verstrekking. Betekent dit nu dat deelnemers in de nieuwe pensioenwetgeving een elektronische verstrekking moeten 'dulden'? Dit is niet het geval. Deelnemers kunnen bezwaar maken tegen de elektronische verstrekking en het moet mogelijk blijven om informatie schriftelijk te verstrekken aan degenen die dat liever willen.

Digitale verstrekking bestaat overigens niet slechts uit het bieden van de mogelijkheid om informatie te 'halen'. Het uitsluitend opnemen van informatie op een website is dus onvoldoende. De pensioenuitvoerder zal een aanvullende handeling moeten verrichten, die maakt dat de informatie 'gebracht' wordt. Het meest voor de hand liggende voorbeeld is informatieverstrekking via de e-mail. Dat roept tegelijkertijd de vraag op wat de consequenties zijn, indien een deelnemer een bericht niet krijgt, bijvoorbeeld omdat hij van e-mailadres is gewisseld. De wetgever merkt op dat het wenselijk is dat pensioenuitvoerders zoveel mogelijk gaan werken met een Berichtenbox van mijnoverheid.nl. Vanuit de Berichtenbox kunnen attenderingsmails of andere elektronische berichten worden verstuurd naar de deelnemer, met de melding dat een bericht klaar staat.

Ad 3. Basisinformatie over de pensioenregeling

Oorspronkelijk gold als voorwaarde dat de basisinformatie over de pensioenregeling uitsluitend verstrekt moest worden bij indiensttreding, in de startbrief. De wetgever vindt het onwenselijk dat uitsluitend op dat moment een verplichte communicatie-uitlating over de basispensioenregeling plaatsvindt. Tegen deze achtergrond is in de Wet pensioencommunicatie opgenomen de verplichting van de pensioenuitvoerder om ook op de openbare website van de uitvoerder basisinformatie over de pensioenregeling te verstrekken.

De zogenoemde startbrief zal overigens beperkter van omvang worden. Uit onderzoek is gebleken dat de huidige startbrief te lang en te weinig aansprekend wordt bevonden, met als gevolg dat deelnemers de startbrief vaak niet lezen. Het aantal verplichte informatie-elementen bij indiensttreding wordt beperkt. Zo hoeft bijvoorbeeld in deze brief geen informatie meer verschaft te worden over de toeslagverlening en de omstandigheden die het functioneren van de pensioenuitvoerder raken. Daarvoor in de plaats komt overigens wel een tweetal andere verplichte elementen van informatieverstrekking. Zo moeten in de basisinformatie over de pensioenregeling de persoonlijke omstandigheden van de werknemer worden geschetst die een actie van hem zouden kunnen vergen. In de basisinformatie moet daarnaast duidelijk een verwijzing worden opgenomen naar de website van het pensioenregister en (zoals gezegd) de website van de pensioenuitvoerder.

Ad 4. Een jaarlijks pensioenoverzicht van de opgebouwde pensioenafspraken

Het oorspronkelijke UPO was behoorlijk omvangrijk, doordat hierin ook vooruit werd gekeken naar een te bereiken pensioen. Als gevolg van de Wet pensioencommunicatie wordt het UPO beperkter, doordat hierin slechts de pensioenopbouw verantwoord wordt. Het nieuwe UPO kijkt dus alleen naar het verleden.

Ad 5. Uitbreiding van het pensioenregister

De Wet pensioencommunicatie heeft gelijk ook consequenties voor het zogenoemde pensioenregister. Beoogd is het pensioenregister uit te breiden met nieuwe functionaliteiten. Die functionaliteiten moeten de deelnemer de mogelijkheid bieden om zelf informatie naar zich toe te halen over bijvoorbeeld hoeveel pensioen hij krijgt, of dat voldoende is en welke actie mogelijk of nodig is.

Ad 6. Koopkracht en risico's

Artikel 51 PW schrijft voor dat het pensioenregister drie scenario's moet schetsen, te weten het pessimistische, het verwachte en het optimistische scenario.

Drie Nota's van Wijziging

Tijdens de parlementaire behandeling van de Wet pensioencommunicatie zijn drie Nota's van wijziging voorgesteld. De Eerste Nota van wijziging ziet erop dat aan de basisinformatie over de pensioenregeling ook wordt toegevoegd informatie die wordt verstrekt over de uitvoering van de pensioenregeling. Het gaat hier met name over basisinformatie over de financiële situatie van het pensioenfonds, waaronder de beleidsdekkingsgraad. De wetgever acht het (toch) wenselijk dat deze basisinformatie in de nieuwe startbrief en op de website van het pensioenfonds wordt opgenomen.

Daarnaast ziet de Eerste Nota van wijziging op een aanpassing van artikel 43 PW, met gevolg dat toekomstige pensioengerechtigden informatie moeten krijgen die specifiek in het kader van de pensioeningang van belang is. Het gaat hier om een redelijke periode voorafgaand aan de pensioeningang, waarbij de informatieverstrekking met name ziet op een aantal belangrijke keuzemogelijkheden. De redelijke periode wordt niet geconcretiseerd, maar de wetgever merkt op dat dat afhangt van de keuzes die kunnen worden gemaakt. Ook introduceert de wetgever in de Eerste Nota van wijziging de mogelijkheid om het te bereiken pensioen niet uitsluitend in reële pensioenbedragen weer te geven, maar ook in een nominaal pensioenbedrag.

De Tweede Nota van wijziging ziet op het verzoek om waardeoverdracht voor zover dit netto pensioen betreft. Aan het verzoek kan pas gehoor worden gegeven, indien de ontvangende pensioenuitvoerder ook een regeling voor netto pensioen uitvoert.

De Derde Nota van wijziging ziet op twee technische correcties.

Hoofdstuk III: Ook de toezichthouder laat van zich horen

1. Handhaving: boetebesluiten

Ook het afgelopen jaar hebben DNB en AFM handhavingsinstrumenten gebruikt, waaronder het instrument van het opleggen van een boete. Zo is het op tijd inleveren van de financiële jaargegevens en bijbehorende accountantsverklaringen meerdere pensioenfondsen duur komen te staan. In november en december 2014 zijn het pensioenfonds Grondpersoneel en Cabinepersoneel Martinair Holland en het Florijn Pensioenfonds beboet. Zij zijn overigens niet de eerste fondsen die in 2014 vanwege deze overtreding een boete opgelegd hebben gekregen. Begin 2014 kregen PNO Media, WPG Uitgevers, Stichting Pensioenfonds Transmark en Stichting Pensioenfonds Consumentenbond al een boete opgelegd voor dezelfde overtreding. Zelfs één dag te laat heeft tot een boete geleid.

Begin 2015 werd het pensioenfonds Alcatel-Lucent beboet vanwege het niet op tijd inleveren van de jaarrekening en het jaarverslag.

Ook AFM heeft in 2014 een boetebesluit gepubliceerd. Het betrof de stichting Notarieel Pensioenfonds. Dit fonds is beboet vanwege het niet tijdig verstrekken van de wettelijk voorgeschreven informatie bij einde deelneming aan de gewezen deelnemers.

2. Onderzoeken en beleidsbesluiten

Beoordeling geschiktheid

In verband met implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen hebben DNB en AFM het afgelopen jaar een toenemend aantal toetsingsaanvragen voor pensioenfondsbestuurders ontvangen. Er is daarbij kritisch getoetst op geschiktheid. In 8% van de gevallen viel de toets negatief uit. Beide toezichthouders kondigden aan dat zij van plan zijn in 2016 een evaluatie van het proces van deze toetsingen te laten uitvoeren door een externe partij.

De afgelopen jaren is vanuit DNB ook de toezichtaanpak versterkt. Toezicht op integriteit krijgt de komende jaren prominente aandacht. Pensioenfondsen wordt verzocht een integriteitsrisicoanalyse bij DNB in te leveren. De eerste fase van de

risicoanalyse behelst de risico-identificatie. DNB heeft namelijk geconstateerd dat pensioenfondsen geneigd zijn direct vanuit de beheersmaatregelen te denken en niet eerst vanuit de mogelijke risico's die het fonds loopt.

Onderzoek vermogensbeheerkosten

In het najaar van 2014 heeft DNB, in samenwerking met de AFM, onderzoek gedaan naar de vermogensbeheerkosten die door 21 fondsen gerapporteerd zijn in de jaarstaten over 2013. Van de 21 fondsen hebben 15 daadwerkelijk een herrapportage moeten indienen vanwege een niet plausibele rapportage. Bij die fondsen bleek dat ze niet of niet volledig rapporteren over de kosten van zogenoemde onderliggende vermogensbeheerlagen. Uit de analyse kwam naar voren dat geregeld performance gerelateerde kosten vergeten worden in de rapportage, terwijl ze wel uit het jaarverslag van het betreffende beleggingsfonds te halen zijn.

Ook stellen DNB en de AFM vast dat veel kosten in de verkeerde, dan wel in de beleggingscategorie 'overig' worden geplaatst. Hoewel het opgeven van de transactiekosten optioneel is in de jaarstaten, willen DNB en de AFM pensioenfondsen sterk in overweging geven deze kosten ook in de jaarstaten op te nemen, te meer daar de wetgever in de Pensioenwet heeft laten opnemen dat het pensioenfonds in zijn jaarverslag informatie moet opnemen over de uitvoeringskosten en meer in het specifiek de transactiekosten (artikel 45A en 56A PW).

Op 8 mei 2015 heeft de AFM markt cijfers gepubliceerd, die behulpzaam zijn om pensioenfondsen alert te maken op mogelijke onderrapportages. Aan de hand hiervan kan ieder pensioenfonds zijn eigen kosten per beleggingsklasse spiegelen. De AFM doet overigens geen uitspraak over de hoogte van de kosten. Wel moeten pensioenfondsen duidelijk uitleg geven over het waarom van het kostenniveau, in de context van hun beleggingsmix, rendementspotentieel en risicoprofiel. Deze aanbeveling deed de AFM eerder al in juli 2014. Daarbij komt overigens de verplichting van de Raad voor de Jaarverslaggeving dat pensioenfondsen vanaf 1 januari 2015 hun vermogensbeheer- en transactiekosten in het jaarverslag moeten verbijzonderen naar beleggingscategorie. Een stappenplan en een indicatieve rekentool op www.afm.nl/kostenrapportage maken het voor pensioenfondsen eenvoudig om deze vergelijking daadwerkelijk te maken.

Informatie rondom pensionering

De AFM heeft onderzoek gedaan naar het verstrekken van informatie aan pensioengerechtigden bij pensioeningang. Niet alle fondsen bleken tijdig en duidelijk informatie te verstrekken. Als gevolg hiervan heeft de AFM de normen

verduidelijkt waaraan informatie aan pensioendeelnemers rondom pensionering moet voldoen. Dit staat verwoord in het document 'Effectieve uitkeringsinformatie op hoofdlijnen'. De AFM heeft in het document minimumvereisten en aanbevelingen opgenomen. Hierin staat onder andere dat pensioengerechtigden er belang bij hebben dat pensioenuitvoerders hen op tijd informeren over hun aanstaande pensionering, waardoor zij in staat zijn weloverwogen keuzes te maken. Er moet onder andere inzicht geboden worden in de (financiële) gevolgen van die keuzes op de definitieve pensioenuitkering.

Onderzoek IT

DNB heeft onlangs onderzoek gedaan naar de IT risico's bij een aantal grote pensioenfondsen. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat IT beheersing bij grote pensioenfondsen nog wel eens te wensen overlaat. De bevindingen uit dit onderzoek zijn gedeeld met de individuele fondsen. DNB gaat in de toekomst nog meer bestuurlijke aandacht voor IT beleidsvorming vragen.

Aanpassing Ultimate Forward Rate (UFR)

DNB heeft op 14 juli 2015 een UFR besluit genomen waarmee de UFR per 15 juli 2015 is aangepast, in navolging van een voorstel van de Commissie UFR die hiertoe opdracht van het ministerie van SZW had gekregen. Achtergrond van deze nieuwe UFR is de behoefte aan een realistischere vaststelling van de gebruikte rekenrente. De nieuwe berekening van de UFR houdt meer rekening met de daadwerkelijke ontwikkelingen in marktrentes. Dit besluit heeft tot een daling van de dekkingsgraad bij fondsen geleid en kan op termijn tot een premiestijging leiden.

Principes voor Fiduciair Beheer

DUFAS (Dutch Fund and Asset Management Association, van in Nederland werkzame vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen) heeft haar Principes voor Fiduciair Beheer in april 2015 geactualiseerd.

De Principes gaan over de afbakening van taken en verantwoordelijkheden tussen pensioenfondsen en fiduciair beheerders. In de Principes wordt voor beleggingen sterker de nadruk gelegd op risicomanagement en kostentransparantie, en ten aanzien van governance is er extra aandacht voor onder meer beloningsbeleid, deskundigheid en educatie.

Binnen context nFTK

Fondsspecifiek kortingsbeleid

Artikel 102a PW bepaalt dat een pensioenfonds in overleg met de overige organen onder andere beleidsuitgangspunten vastlegt. Een fondsspecifiek kortingsbeleid moet gezien worden als een beleidsuitgangspunt zoals bedoeld in artikel 102a PW. DNB gaat er daarom van uit dat dit kortingsbeleid in overleg met de overige organen (verantwoordingsorgaan/belanghebbendenorgaan en toezichtorgaan) tot stand komt.

DNB heeft in een beleidsnotitie van 21 april 2015 een aantal vragen op het gebied van fondsspecifiek kortingsbeleid beantwoord. Randvoorwaarden voor het kortingsbeleid die hierbij geformuleerd zijn, luiden als volgt:

- Korten is alleen mogelijk als dit voortvloeit uit een herstelplan. Indien het fonds een hogere, vaste, kortingsgrens wil hanteren dan de grens die volgt uit toepassing van de maximale wettelijke looptijd van het herstelplan, kiest het fonds voor een kortere looptijd van het herstelplan.
- De vaste fondsspecifieke kortingsgrens ligt maximaal op het niveau van de technische voorzieningen plus het MVEV op basis van de niet-gemiddelde dekkingsgraad. Dat niveau is in lijn met de bepaling dat fondsen die langer dan vijf jaar een dekkingstekort hebben, in één keer het tekort moeten opheffen. Bovendien zou een hogere kortingsgrens te zeer in strijd zijn met het ultimatum remediumkarakter van korten.
- Het fondsbestuur motiveert dat bij het vastleggen van het fondsspecifieke kortingsbeleid invulling is gegeven aan evenwichtige afweging van de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en gepensioneerden.
- Korten van pensioenaanspraken en -rechten is alleen toegestaan nadat alle overige sturingsmiddelen zijn ingezet en onvoldoende effect hebben gehad. In een herstelplan mag het fonds rekenen met een verwacht rendement conform de maximale wettelijke parameters, maar het mag ook rekenen met een lager verwacht rendement. Het in het herstelplan gehanteerde verwacht rendement moet echter in alle gevallen een verwacht rendement zijn dat volgens het fonds realistisch is.

Vergroten risicoprofiel in tekort

Bij inwerkingtreding van het nFTK op 1 januari 2015 wordt aan fondsen in tekort eenmalig de mogelijkheid geboden om het risicoprofiel te vergroten, mits het fonds tijdens deze aanpassing beschikt over het minimaal vereist eigen vermogen. Bij notitie van 9 april 2015 heeft DNB instructies gegeven voor deze melding.

Rapportage beleidsdekkingsgraad

Sinds 1 januari 2015 moeten pensioenfondsen verplicht maandelijks de beleidsdekkingsgraad aan DNB rapporteren. Hierdoor is het aantal rapportagemomenten flink toegenomen. Daarom heeft DNB besloten het handhavingsbeleid op tijdige aanlevering aan te passen. DNB legt een boete op nadat een pensioenfonds drie keer (in plaats van voorheen twee keer) te laat heeft gerapporteerd binnen een aaneengesloten periode van dertien maanden.

Binnen context Wet pensioencommunicatie

In de Wet pensioencommunicatie krijgt digitale informatieverstrekking een prominente rol. AFM heeft in het rapport Onderzoek digitale pensioencommunicatie een aantal aanbevelingen aan pensioenuitvoerders gedaan over deze wijze van informatieverstrekking. De toezichthouder geeft hierbij concrete voorbeelden en aandachtspunten voor (digitale) communicatie. De toezichthouder doet hierbij ook een aantal vrijblijvende suggesties, zoals:

- Per deelnemer een digitaal eigen portal waar belangrijke vragen over pensioen (bijvoorbeeld hoeveel een deelnemer waarschijnlijk netto gaat ontvangen) overzichtelijk en duidelijk worden beantwoord;
- Deelnemers in diezelfde portal informeren over hoe zij zelf hun pensioen kunnen beïnvloeden.

3. Jaarverslag DNB 2014

DNB is in het jaarverslag 2014 kritisch over de houdbaarheid van het Nederlands pensioenstelsel. Zo is volgens DNB het stelsel in de huidige vorm niet goed ingesteld op de veranderende patronen in de Nederlandse samenleving en arbeidsmarkt. De pensioenaanspraken zijn mede door deze ontwikkelingen duurder, omvangrijker en onzekerder geworden. Dat maakt het stelsel minder weerbaar voor financiële schokken, ook omdat deze steeds minder zijn op te vangen door het verhogen van pensioenpremies.

Tegelijkertijd dreigt het draagvlak voor het stelsel volgens DNB af te brokkelen. Het stelsel kan namelijk niet transparant zijn over de waarde van individuele aanspraken voorafgaand aan pensionering.

Deze trends vragen om hervormingen zodat de maatschappelijke en financiële houdbaarheid van het stelsel ook in de toekomst gewaarborgd is. Staatssecretaris van SZW heeft in dat kader een brede maatschappelijke discussie gefaciliteerd (de Nationale Pensioendialoog). DNB heeft hierin vanuit haar maatschappelijke

verantwoordelijkheid, zowel in de hoedanigheid van centrale bank als toezicht-
houder, een actieve rol gespeeld.

Een duurzaam pensioenstelsel heeft volgens DNB een aantal belangrijke
kenmerken:

1. *Eigendomsrechten moeten helder zijn voor deelnemers.*
Dit draagt bij aan transparantie, dus duidelijkheid over wie welke risico's
draagt.
2. *Evenwichtige verdeling van risico's.*
Dit vergroot het maatschappelijk draagvlak. DNB pleit in dit verband voor een
heroverweging van risicodeling met generaties die nog niet tot het pensioen-
stelsel behoren. Een ander voorbeeld van meer evenwichtige risicodeling
tussen generaties is het vervangen van de doorsneesystematiek door een
systematiek op basis van actuariële berekeningen.
3. *Pensioenopbouw varieert met risicodraagkracht.*
Meer maatwerk wordt toegejuicht.
4. *Het stelsel mag geen bron zijn van macro-economische schommelingen en
onevenwichtigheden.*
Het huidige stelsel is dat volgens DNB wel, bijvoorbeeld via de wijze waarop
het financiële schokken absorbeert.
5. *Herijking van de plicht tot pensioensparen die recht doet aan de diversiteit van
zelfstandige dienstverbanden.*
DNB plaatst bijvoorbeeld vraagtekens of het huidige systeem van de verplicht-
stelling nog wel voldoende bereik heeft (gelet op het toenemend aantal
zelfstandigen).

Daarnaast signaleert DNB in het jaarverslag dat de balansen van pensioenfondsen
vooral onder druk zijn komen te staan door een opwaartse bijstelling van de
levensverwachting en de historisch lage rente die resulteert in duurdere ver-
plichtingen. Veel pensioenfondsen hebben hun premies verhoogd en pensioen-
aanspraken en -uitkeringen gekort.

DNB verwacht in de nabije toekomst een herstel van het vertrouwen in pensioen-
fondsen door de overgang naar het nFTK. Door het hanteren van een langere
periode voor het verwerken van financiële tegenvallers wordt het pensioen
schokbestendiger. Daarnaast zorgt de aanpassing van de herstelplansystematiek
ervoor dat pensioenfondsen hun beleggingsbeleid minder snel hoeven aan te
passen. Pensioenen worden bovendien stabielier door voorwaarden te stellen aan
de toekenning van indexatie en aanpassingen in de berekening van de
dekkingsgraad.

DNB signaleert op het gebied van fiscaal gefaciliteerde collectieve vermogensopbouw een toenemende concurrentie door PPI's. De introductie van het APF zal deze trend naar verwachting onderstrepen (biedt namelijk de mogelijkheid om binnen een fonds verschillende pensioenregelingen uit te voeren).

Er wordt daarnaast door DNB een verschuiving van uitkeringsovereenkomsten naar premieovereenkomsten waargenomen, hoewel uitkeringsovereenkomsten nog steeds fors de overhand hebben.

4. Jaarverslag AFM 2014

De AFM heeft in het jaarverslag een apart hoofdstuk aan pensioen gewijd. Acht actiepunten c.q. uitdagingen van het afgelopen jaar staan in dit pensioenhoofdstuk verwoord:

1. *Voorbereiding Wet pensioencommunicatie.*
De AFM heeft een belangrijke ondersteunende rol gespeeld bij de totstandkoming van het wetsvoorstel, in de vorm van overleg met het ministerie en een dialoog met de sector. Inmiddels is het wetsvoorstel aangenomen en gefaseerd inwerking getreden vanaf 1 juli 2015.
2. *Doorontwikkeling van mijnpensioenoverzicht.nl.*
De AFM heeft hierover de dialoog met de sector gevoerd. Door inwerkingtreding van de Wet pensioencommunicatie zal de website uitgebreid worden met scenario's.
3. *Betere informatie voor bijna-gepensioneerden.*
De AFM heeft op basis van toezichtonderzoek een divers beeld ten aanzien van informatieverstrekking door pensioenfondsen richting bijna-gepensioneerden geconstateerd. De fondsen zijn hierop aangesproken en er wordt nu gewerkt aan een optimalisatie van deze informatie.
4. *Verlagingsbrieven moeten verder worden verbeterd.*
De AFM heeft op basis van een inventarisatieonderzoek geconstateerd dat de oorzaken en gevolgen van de verlaging van het pensioen niet altijd duidelijk worden gecommuniceerd. Hierover is de AFM de dialoog met de sector aangegaan.
5. *Pensioenfondsen moeten communicatie beter op orde krijgen.*
De AFM heeft bij 5 fondsen onderzoek uitgevoerd en geconstateerd dat de informatie in het algemeen op overzichtelijke en toegankelijke wijze wordt aangeboden.
6. *Bijdrage AFM aan de Nationale Pensioendialoog.*
De AFM heeft in januari 2015 een position paper gepubliceerd. Daarin pleit de AFM voor een uitlegbaar, transparant en efficiënt pensioenstelsel.

7. *Meer inzicht rapportage kosten.*

Een vervolgonderzoek van de AFM op het gebied van de kosten van de pensioenregeling toont aan dat de kosten van vermogensbeheer en transactiekosten veel meer aandacht krijgen.

8. *Meer aanbod financiële planning oude dag.*

De AFM heeft samen met marktpartijen een denkrichting gepubliceerd waarin aanbevelingen zijn opgenomen voor financiële dienstverleners om hun werkwijze efficiënter in te richten en aan te sluiten bij de specifieke behoeften van de klant.

Hoofdstuk IV: De rechter vindt er ook wat van

1. Toezichtkosten

Op 30 december 2014 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) uitspraak gedaan over de heffing van toezichtkosten. Er was sprake van een liquidatie van het ene pensioenfonds, waarna het andere pensioenfonds op basis van collectieve waardeoverdracht de pensioenaanspraken overnam. Er was geen sprake van een juridische fusie tussen beide fondsen.

Artikel 47 van het Besluit uitvoering Pensioenwet regelt de situatie waarin kosten die door de toezichthouder zijn gemaakt in rekening kunnen worden gebracht bij een andere uitvoerder dan de uitvoerder ten aanzien waarvan ze zijn gemaakt. De vraag stond centraal of deze situatie ook aan de orde is indien zich geen juridische fusie tussen beide fondsen voordoet. Hoewel de rechtbank een ruim bereik aan deze bepaling toekende en dus DNB in het gelijk stelde, kwam het CBb tot een andere conclusie. Kort gezegd concludeerde het CBb dat een doorberekening van toezichtkosten uitsluitend aan de orde is in geval van een juridische fusie van een uitvoerder met een andere uitvoerder.

2. Wie is onderworpen aan toezicht?

Ook tussenpersonen zijn onderworpen aan toezicht vanuit een publiekrechtelijk kader. Op 6 februari 2014 deed het CBb uitspraak over een door de AFM opgelegde boete aan een tussenpersoon. Het ging om overtreding van artikel 4:23 lid 1 Wft met betrekking tot de verplichting om relevante informatie in te winnen, zoals over de financiële positie van de werkgever en diens kennis, doelstellingen en ervaring.

3. Mogelijkheid van openbaarmaking

Op grond van artikel 188 PW kan de toezichthouder o.a. een aanwijzingsbesluit ter openbare kennis brengen, met het oog op de bescherming van de belangen van de pensioen- of aanspraakgerechtigden. Het afgelopen jaar zijn er verschillende procedures geweest over het al dan niet gebruik mogen maken van de bevoegdheid tot openbaarmaking. Op 10 juli 2014 heeft de Rechtbank Rotterdam zich over dit vraagstuk gebogen. De AFM had in die kwestie tot publicatie van het boetebesluit besloten (op grond van artikel 1:97 e.v. Wft). Aanleiding voor de boete was een spaarplan dat niet voldeed aan de eisen van de Wft. Volgens de Rechtbank is

op juiste gronden tot publicatie besloten. De ratio van het openbaar maken is volgens de rechtbank dat de markt wordt gewaarschuwd. Sanctiebesluiten worden gepubliceerd om het publiek te informeren en niet om de overtreder te treffen. Dat de publicatie geen waarschuwend of corrigerend effect meer zou hebben omdat de overtreding is beëindigd, maakt dit volgens de rechtbank niet anders. Uitgangspunt is dat publicatie alleen achterwege blijft indien dit strijd oplevert met de doelen van gedragstoezicht.

Op 29 september 2014 oordeelde de rechtbank Rotterdam in een andere kwestie dat het boetebesluit geanonimiseerd moest worden. Het betrof hier een beoogde openbaarmaking op grond van artikel 1:98 Wft. Per 1 augustus 2014 is de Wft op dit punt aangepast (zie artikel 1:97 Wft). Waar onder het oude recht publicatie van boetebesluiten slechts achterwege bleef indien die in strijd was met het doel van het door de toezichthouder uit te oefenen toezicht op de naleving van de Wft, schrijft het nieuwe recht een verdergaande belangenafweging voor. Zo volgt hieruit dat publicatie anoniem dient plaats te vinden, indien de gevolgen van volledige publicatie voor betrokken partijen onevenredig zijn in verhouding tot de met die publicatie te dienen doelen.

Op 24 oktober 2014 heeft de Rechtbank Rotterdam zich opnieuw over dit vraagstuk uitgelaten. In die procedure werd verzocht om een schorsing van openbaarmaking van het besluit althans het boetebesluit geanonimiseerd te publiceren. Het betrof een boetebesluit vanwege het niet tijdig verstrekken van de rapportage Beleggingen aan DNB (tweemaal één dag te laat). De rechtbank heeft onderzocht of DNB in redelijkheid gebruik heeft mogen maken van haar bevoegdheid tot het opleggen van een boete. Deze vraag wordt bevestigend beantwoord, mede in de context van het (gecommuniceerde) angescherpte beleid ten aanzien van het aanleveren van rapportages. Ook het betoog dat DNB in redelijkheid niet heeft kunnen beslissen tot publicatie van het boetebesluit, faalt. Publicatie heeft namelijk tot doel gehad om richting pensioenuitvoerders (vanuit een oogpunt van preventie) en pensioen- en aanspraakgerechtigden kenbaar te maken dat scherp toezicht wordt gehouden.

In een uitspraak van 6 februari 2014 heeft het CBb vonnis gewezen over een openbaar gemaakt boetebesluit van AFM jegens Meeùs. In voorlopige voorziening werd de openbaarmaking geschorst. Het CBb heeft geconcludeerd dat het recht op openbaarmaking herleeft zodra de voorlopige voorziening (door een uitspraak van de rechtbank) is komen te vervallen.

Kortom: de rechtspraak laat zien dat het zeer lastig is om een openbaarmaking tegen te houden. De Wft kent sinds 1 augustus 2014 op het terrein van openbaarmaking een iets strenger regime met meer waarborgen, dus daar kunnen Wft-instellingen in de toekomst wellicht van profiteren.

4. Beleggingen

Op 16 maart 2012 moest de Rechtbank een oordeel geven over een geschil tussen het pensioenfonds Vereenigde Glasfabrieken en DNB. Over datzelfde geschil heeft het CBb zich in hoger beroep op 10 september 2013 uitgelaten. Het betrof een aanwijzing van DNB die erop neerkwam dat het fonds het belang in goud fors moest reduceren. Er werd door beide rechterlijke instanties geconcludeerd dat het beleggingsbeleid van het fonds niet in strijd was met de 'prudent-person' regel. Beide instanties concludeerden dat er een zekere ruimte is om het beleggingsbeleid zodanig in te richten dat aan de open norm van artikel 135 PW is voldaan.

Op 16 januari 2015 heeft de Rechtbank Rotterdam een aanwijzing van DNB aan pensioenfonds GSFS om beleggingsactiviteiten aan te passen, beoordeeld. Dat fonds had het vermogensbeheer uitbesteed aan de werkgever. Het vermogensbeheer bestond uit dividendarbitrage, de hoofdactiviteit van de werkgever. De vergoeding voor vermogensbeheer was een percentage van het rendement (zijnde de teruggave van dividendbelasting). Volgens DNB overtrad het fonds het verbod op nevenactiviteiten (artikel 116 PW), het leningenverbod (artikel 136 PW), het niet voldoen aan de 'prudent-person' regel (artikel 135 PW) en het handelen in strijd met de eis van een beheerste en integere bedrijfsvoering (artikel 143 PW). De Rechtbank ging mee in de gestelde overtreding van het verbod op nevenactiviteiten. Er werd namelijk belegd met een omvangrijke hoeveelheid vreemd vermogen (niet zijnde de premiereserve). Ook werd geconcludeerd dat in strijd met de 'prudent-person' regel gehandeld werd. Er werd niet uitsluitend belegd in het belang van de aanspraakgerechtigden; een groot deel van de beleggingsopbrengsten kwam aan de vermogensbeheerder toe.

5. Aansprakelijkheid DNB

Op 11 december 2014 heeft de Rechtbank Rotterdam beslist dat DNB € 4,8 mln schadevergoeding moet betalen aan het pensioenfonds voor de Vereenigde Glasfabrieken vanwege een onterechte aanwijzing (afbouw beleggingen in goud). In juli 2012 is de wet overigens gewijzigd en in de Wft opgenomen dat een toezichthouder niet aansprakelijk is voor schade die ontstaat door een van haar aanwijzingen, tenzij sprake is van opzet of grove schuld. De uitspraak is gewezen onder het oude recht.

Op 28 januari 2015 heeft de Rechtbank Amsterdam zich over een vergelijkbaar vraagstuk uitgelaten, ditmaal onder het nieuwe recht. DNB werd aansprakelijk gesteld door GSFS Pensionfund vanwege het ten onrechte doorhalen in het pensioenfondsenregister. De rechtbank concludeerde dat in het midden kan blijven of DNB onrechtmatig gehandeld heeft, omdat artikel 1:25d Wft aansprakelijkheid van DNB uitsluit.

Hoofdstuk V: Blik op de toekomst!

1. Kamerbrief Klijnsma toekomstig pensioenstelsel

Op 6 juli 2015 heeft staatssecretaris van SZW Klijnsma een brief naar de Tweede Kamer gezonden met hoofdlijnen van het toekomstbestendig pensioenstelsel. Als gevolg van maatschappelijke trends, zoals een veranderende arbeidsmarkt en macro-economische ontwikkelingen, is het pensioenstelsel aan vernieuwing toe. In de brief komt het kabinet tot een aantal richtinggevende hoofdlijnen voor een toekomstbestendig pensioenstelsel:

- *Een gedifferentieerde aanpak.*
Een toereikend aanvullend pensioen voor alle werkenden. Het kabinet vindt het belangrijk dat alle werkenden (dus ook de zelfstandigen en flexibele arbeidskrachten) een toereikend aanvullend pensioen kunnen opbouwen dat is afgestemd op de individuele situatie.
- *Overgang naar een actuarieel correcte systematiek van pensioenopbouw.*
Volgens het kabinet heeft herverdeling van jong naar oud binnen pensioenregelingen als gevolg van de doorsneesystematiek ongewenste maatschappelijke, financiële en arbeidsmarkteffecten. Het kabinet ziet afschaffing van de doorsneesystematiek als een belangrijke stap op weg naar een toekomstbestendig pensioenstelsel. Het kabinet streeft er naar dat de doorsneesystematiek vanaf 2020 wordt afgebouwd. Op dat moment zal gefaseerd de overstap worden gemaakt naar een nieuwe systematiek van pensioenopbouw.
- *Naar een transparanter en eenvoudiger pensioen.*
In de pensioensector groeit de vraag naar een pensioenovereenkomst, waarin de sterke aspecten van de bestaande premie- en uitkeringsovereenkomst worden gecombineerd: een synthese. Zo'n transparante contractvorm zou gebaseerd moeten zijn op de opbouw van een persoonlijk pensioenvermogen, maar moet ook risicodeling mogelijk maken. Het kabinet wil de uitwerking van een transparante pensioenovereenkomst gebaseerd op persoonlijk pensioenvermogen met risicodeling ondersteunen.
- *Meer ruimte voor maatwerk en keuzemogelijkheden.*
Het zal nog een aantal jaren duren voordat er daadwerkelijk een nieuw pensioenstelsel komt. Het kabinet spreekt van een bijzonder en veelomvattend traject.

2. Visie op toezicht 2014-2018 (DNB)

Voor de periode 2014-2018 formuleert DNB een aantal uitdagingen voor de pensioensector:

- *Herstel van vertrouwen.*
Economische en demografische ontwikkelingen hebben tot gevolg gehad dat in het verleden gewekte verwachtingen met betrekking tot pensioenen niet altijd kunnen worden waargemaakt. Dit heeft geleid tot verlies aan vertrouwen in het huidige pensioenstelsel. DNB verwacht dat er uiterlijk eind 2017 door adequate waardering van pensioenrechten en heldere communicatie onder deelnemers een helder begrip bestaat van de kosten, verwachtingen en risico's met betrekking tot hun toekomstige pensioenuitkering. Dit zal naar de stellige verwachting van DNB bijdragen aan herstel van vertrouwen in het pensioenstelsel.
- *Vergroten professionaliteit en kostenefficiëntie.*
De huidige verschillen in kostenniveau zijn soms zeer groot en niet uitlegbaar. Ook de professionaliteit en deskundigheid van pensioenfondsbesturen zijn volgens DNB voor verbetering vatbaar, vooral op het gebied van vermogensbeheer en risicobeheer. DNB verwacht dat vóór 2018 meer transparantie over de kosten van de pensioenopbouw zal hebben bijgedragen aan een kosten-efficiëntere uitvoering van pensioenregelingen. Daarnaast moet een verdere consolidatie in gang gezet zijn die zal leiden tot een toegenomen schaalgrootte en kostenreductie. Een afname in de complexiteit van pensioenregelingen zal eveneens bijdragen aan kostenreductie.
- *Toekomstbestendig pensioenstelsel.*
De invoering van het nFTK zal een belangrijke bijdrage vormen aan de financiële houdbaarheid van het Nederlandse pensioenstelsel. Daarnaast zijn hervormingen denkbaar die het pensioenstelsel beter doen aansluiten bij de veranderingen in de samenleving. Zo vraagt DNB zich af of de doorsneepremie nog wel in lijn is met de huidige arbeidsmarktverhoudingen, waaronder de stijging van de arbeidsmobiliteit en de toegenomen groep zelfstandigen zonder personeel. Ook spelen er belangrijke vragen ten aanzien van het effect van het omvangrijke pensioenvermogen op de schokbestendigheid van de Nederlandse economie. DNB verwacht ten slotte dat alle pensioenfondsen eind 2017 een financiële opzet hebben die aansluit bij de ambities neergelegd in de pensioenregeling, met inachtneming van het door deelnemers gewenste risicoprofiel en het nFTK. DNB zal dit toetsen in het kader van de implementatie van het nFTK.

3. Visie AFM op pensioenstelsel

De AFM heeft op 13 januari 2015 haar position paper voor een toekomstbestendig pensioenstelsel gepubliceerd. De AFM is van mening dat de maatschappelijke houdbaarheid van het pensioenstelsel kan worden vergroot door het stelsel beter uitlegbaar, transparanter en efficiënter te maken. Een aantal uitgangspunten uit de position paper:

- *Keuze daar waar het kan, verplichting daar waar dat verstandig is.*
In het huidige pensioenstelsel zijn de keuzemogelijkheden relatief beperkt. De AFM is voorstander van de introductie van meer keuzemogelijkheden voor de deelnemer. Wel is het van belang hierbij rekening te houden met kennis over het gedrag van consumenten. De AFM is van mening dat met deze kennis over het gedrag van consumenten het verstandig is om iedereen met een inkomen uit arbeid verplicht aanvullend pensioen te laten opbouwen. Deelnemers krijgen hierbij aanvullend de mogelijkheid om de hoogte van de premie boven een bepaald minimum zelf te bepalen. Meer keuze voor de deelnemer bij het vaststellen van het individuele beleggingsbeleid vindt de AFM niet verstandig.
- *Voorkom oneerlijke subsidies tussen generaties.*
De AFM vindt het belangrijk om oneerlijke subsidies tussen generaties weg te nemen. Hiervoor is een aanpassing in het stelsel nodig waarbij het gebruik van de zogenoemde doorsneesystematiek wordt uitgefaseerd.
- *Efficiëntie door grotere uitvoerders en een minder complexe pensioenregeling.*
Deelnemers hebben belang bij een efficiënt pensioenstelsel. Transparantie over de kosten is hierbij een belangrijke eerste stap. De kosten in het pensioenstelsel kunnen nog worden verlaagd door schaalgrootte te benutten. Vereenvoudiging van de pensioenregelingen draagt volgens de AFM eveneens bij aan het verlagen van de kosten.

Over de auteur

Mr. F.V.I.M. Hoppers CPL

Frédérique Hoppers is arbeidsrecht- en gecertificeerd pensioenadvocaat bij Dirkzwager Advocaten en Notarissen N.V. Zij adviseert en begeleidt pensioen-uitvoerders, pensioenadviseurs, werkgevers en ondernemingsraden bij uiteenlopende pensioenvraagstukken.

Frédérique Hoppers

M: 06 34200360

E: hoppers@dirkzwager.nl

www.dirkzwager.nl of

www.dirkzwagerpensioen.nl

Over Dirkzwager

Met kantoren in Nijmegen en Arnhem en ruim 260 medewerkers heeft Dirkzwager advocaten & notarissen op bijna ieder terrein specialistische juridische kennis in huis. Actuele kennis van wet- en regelgeving en jurisprudentie, natuurlijk, maar ook mensenkennis en kennis van de markten waarin onze cliënten opereren. Die kennis zetten we in voor onze cliënten. En die delen we. Dat maakt ons bijzonder. En dat zorgt ervoor dat onze cliënten in het voordeel zijn.

© 2015, Dirkzwager advocaten & notarissen N.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de auteur worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave grote zorg is besteed, aanvaarden de auteur en Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Maak kennis met **Dirkzwager**
advocaten & notarissen

Vestiging Arnhem

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem

Vestiging Nijmegen

Postbus 55
6500 AB Nijmegen
Van Schaeck Mathonsingel 4
6512 AN Nijmegen

T +31 (0)88 2424 100

F +31 (0)88 2424 111

E info@dirkzwager.nl

I www.dirkzwager.nl